TarrAcro-Polis: un viatge científic de 2.000 anys d'història

Des de fa més d'una dècada l'ICAC i el Museu Bíblic Tarraconense (MBT) desenvolupen una línia d'investigació i de transferència de coneixement conjunta, que té com a objectiu fonamental la comprensió dels fenòmens històrics i urbanístics en una ària de 4 ha del centre històric de la ciutat actual de Tarragona.

Les diferents actuacions dutes a terme, més els estudis que se n'han derivat, han proporcionat importants resultats per a la comprensió d'un dels espais més emblemàtics de l'arqueologia hispànica.

L'acròpolis de Tarragona

L'acròpolis de Tarragona reuneix de per si unes característiques excepcionals que permeten crear un model arquetípic per a comprendre la dinàmica de les capitals històriques hispàniques.

Explicant el procés de canvi i evolució de l'acròpolis de Tarragona, podem conèixer l'evolució del conjunt de les capitals històriques hispàniques.

Tot va començar amb la iniciativa d'**Andreu Muñoz**, arqueòleg del MBT i investigador adscrit a l'ICAC, de destapar las parets que tancaven l'antiga capella de la Casa dels Concilis. Tant Muñoz com **Josep Maria Macias**, principal investigador de l'ICAC implicat en aquesta línia de recerca, tenien la intuïció que per aquella part del subsol s'hi deurien trobar els **vestigis d'una de les exedres romanes del recinte sagrat –tèmenos- del temple d'August**.

Les tasques d'exploració van confirmar les seves intuïcions i el que a primera vista era simplement una cisterna medieval i renaixentista (en ús fins pràcticament els nostres dies),

és en realitat una **caixa de fonamentació d'època romana** que salvava el desnivell propi del cim tarraconense. Aquestes troballes confirmaven les documentades prèviament a l'antic hospital de Santa Tecla i a l'interior del recinte catedralici de Tarragona.

Intervenció arqueològica al pati del Museu Bíblic. Descoberta de la fonamentació del mur de tancament del recinte de culte imperial (© ICAC 2019)

Un espai de 2.000 anys d'història

Tenim un enclavament singular que concentra testimonis de les múltiples etapes de la nostra evolució històrica i permet caracteritzar arquitectònicament els seus usos successius. Com a resultat de les diferents intervencions arqueològiques que ha dirigit l'ICAC es poden observar **restes romanes, medievals i renaixentistes** sobreposades i entrar, al mateix temps, en un **refugi antiaeri** de la Guerra Civil.

En un mateix espai es poden observar restes romanes, medievals i renaixentistes sobreposades i entrar, al mateix temps, en un refugi antiaeri de la Guerra Civil.

El mitjà *Fet a Tarragona* ja es va fer ressò d'aquesta faceta, potser una de les més noves per a la ciutadania, en un reportatge que destacava la importància del projecte TarrAcro-Polis per a la **recuperació de la memòria col·lectiva del passat**. Podeu consultar la notícia en digital i un ampli reportatge amb fotografies de David Oliete en el número 39 de la revista impresa.

En un mateix punt, per tant, **es sobreposen 20 sigles d'història** i una oportunitat única per a donar a conèixer els fenòmens històrics i arquitectònics de la ciutat de Tarragona. Els resultats que emanen de la nostra investigació transcendeixen el coneixement estrictament històric i ens permeten transmetre els paràmetres evolutius generals de la nostra societat.

El projecte TarrAcro-Polis

El projecte TarrAcro-Polis planteja així una creació no només de continguts sinó d'un relat, al voltant de quatre productes diferenciats:

- Un **museu virtual de l'acròpolis de Tàrraco**: integrat per models tridimensionals, documentació fotogràfica i informació textual.
- Un **espai d'interpretació permanent** a les instal·lacions del Museu Bíblic Tarraconense: el recinte formarà part de les instal·lacions consolidades pel MBT, ubicat a uns 30 metres de la catedral de Tarragona.
- Un **itinerari de visita senyalitzat**: una ruta urbana senyalitzada mitjançant codis QR que permetran l'accés a part dels continguts del museu virtual.
- La **publicació d'una guia ciutadana i una guia científica** amb els continguts generats durant el desenvolupament del projecte.

Aquests objectius requereixen de la participació de professionals de la historiografia,

l'arqueologia, l'arquitectura, la topografia, la història de l'art, la informàtica i la comunicació, entre altres ciències. És per tant un **projecte multidisciplinari** i que compta amb el suport de nombroses institucions del territori tarraconense.

Pròximes actuacions

El pròxim mes d'abril, com a acte de preestrena dels resultats del projecte, està prevista la presentació de la **reproducció de la pileta trilingüe hebrea de Tarragona**, conservada al Museu Sefardita a Toledo. Es tracta d'una peça singular, d'època visigoda, i que per les seves característiques, és de gran interès per a la cultura sefardita. La presentació vindrà acompanyada d'una visió de conjunt del projecte i l'estat de les actuacions.

Finalment, **els mesos de maig i juny es consolidarà tant el museu virtual com la nova sala museogràfica del Museu Bíblic Tarraconense**, de manera que es podran presentar aquestes dues iniciatives al públic en general i començar la seva activitat.

TarrAcroPolis Pileta trilingüe © ICAC 2020

TarrAcroPolis Pileta trilingüe (2) © ICAC 2020

El projecte TarraAcro-Polis va començar el 2109 amb la finalització dels treballs arqueològics de **documentació de les estructures romanes del subsol** del Museu Bíblic Tarraconense i la consolidació i restauració de les estructures romanes.

El projecte ha aconseguit el finançament de la FECYT, a través de la Convocatòria d'ajudes per al foment de la cultura científica, tecnològica i de la innovació (FCT-18-13482).

En els mesos posteriors, s'han succeït els treballs topogràfics, els treballs relacionats amb la construcció dels models tridimensionals del projecte, la confecció de maquetes, la instal·lació d'elements epigràfics i altres tasques de documentació i adequació.

En les diferents fases del projecte s'està col·laborant a més amb la Generalitat de Catalunya, la Fundació Santa Maria de Siurana amb joves al refugi antiaeri de la Guerra Civil del Museu Bíblic i l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura (ETSA) de la Universitat Rovira i Virgili (sota la coordinació de Josep Maria Toldrà).

Un trajecte dilatat d'investigació

El projecte TarrAcro-Polis parteix d'una dilatada trajectòria d'investigació i difusió desenvolupada des de 2007. Aquestes actuacions estan avalades en diversos projectes competitius de recerca liderats per membres de l'ICAC i amb la col·laboració del Museu Bíblic Tarraconense i l'ETSA de la Universitat Rovira i Virgili.

A destacar:

- Parámetros analítico-evolutivos de las técnicas constructivas del noreste de la Tarraconense en época tardoantigua: homogeneización, criterios de representación y calibración (PARTAR). MINECO (HAR2015-64392-C4-2P y FEDER).
- Técnicas constructivas y Arquitectura del poder en el noreste de la Tarraconense. Metodología de representación y parámetros analíticos para la comprensión de los procesos

evolutivos entre el Alto Imperio y la Antigüedad Tardía. MINECO (HAR2012-36963-C05-03).

- Excavacions a l'entorn de la Catedral de Tarragona (II Fase), Generalitat de Catalunya (CLT009-18-0102).
- Arquitectura de la Antigüedad tardía en el nordeste hispánico: procesos, técnicas y materiales edilicios de una sociedad en transformación (FPU17/02660). MINECO.
- Projecte de Recerca Arqueològica al recinte de culte de la seu del Concilium Prouinciae Hispaniae Citerioris. Tarragona (Tarragonès). Tarraco (Hispania Citerior). Generalitat de Catalunya (2014/100925).
- El "Foro Provincial" de Tarraco: documentación y análisis de técnicas y procesos de construcción (2010FI-B00224). Generalitat de Catalunya.

Des d'un punt de vista pedagògic, el projecte TarrAcro-Polis permet cohesionar aquests treballs d'investigació i **crear estructures permanents de difusió**, especialment per a infondre valors de **protecció del patrimoni històric** i incrementar la capacitat de comprensió dels complexos processos evolutius de les nostres ciutats.

És una oportunitat, també, per a posar en valor el treball científic de les disciplines d'humanitats i potenciar les investigacions fetes amb fons públics.